

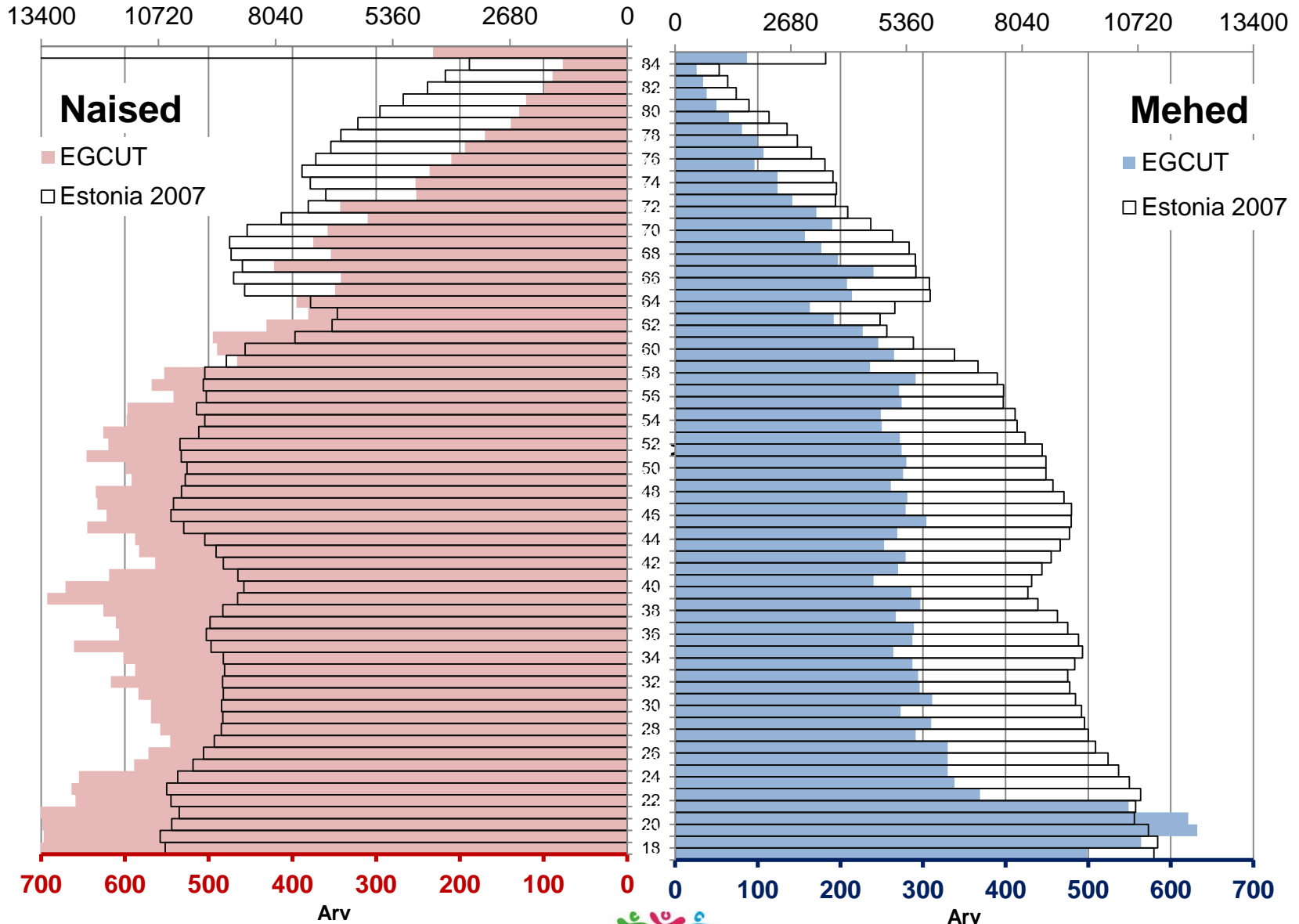
Infotehnoloogia ja tulevikumeditiin Eesti Geenivaramus

Erkki Leego
TÜ EGV IT osakonna juhataja

eesti geenivaramu
tartu ülikool

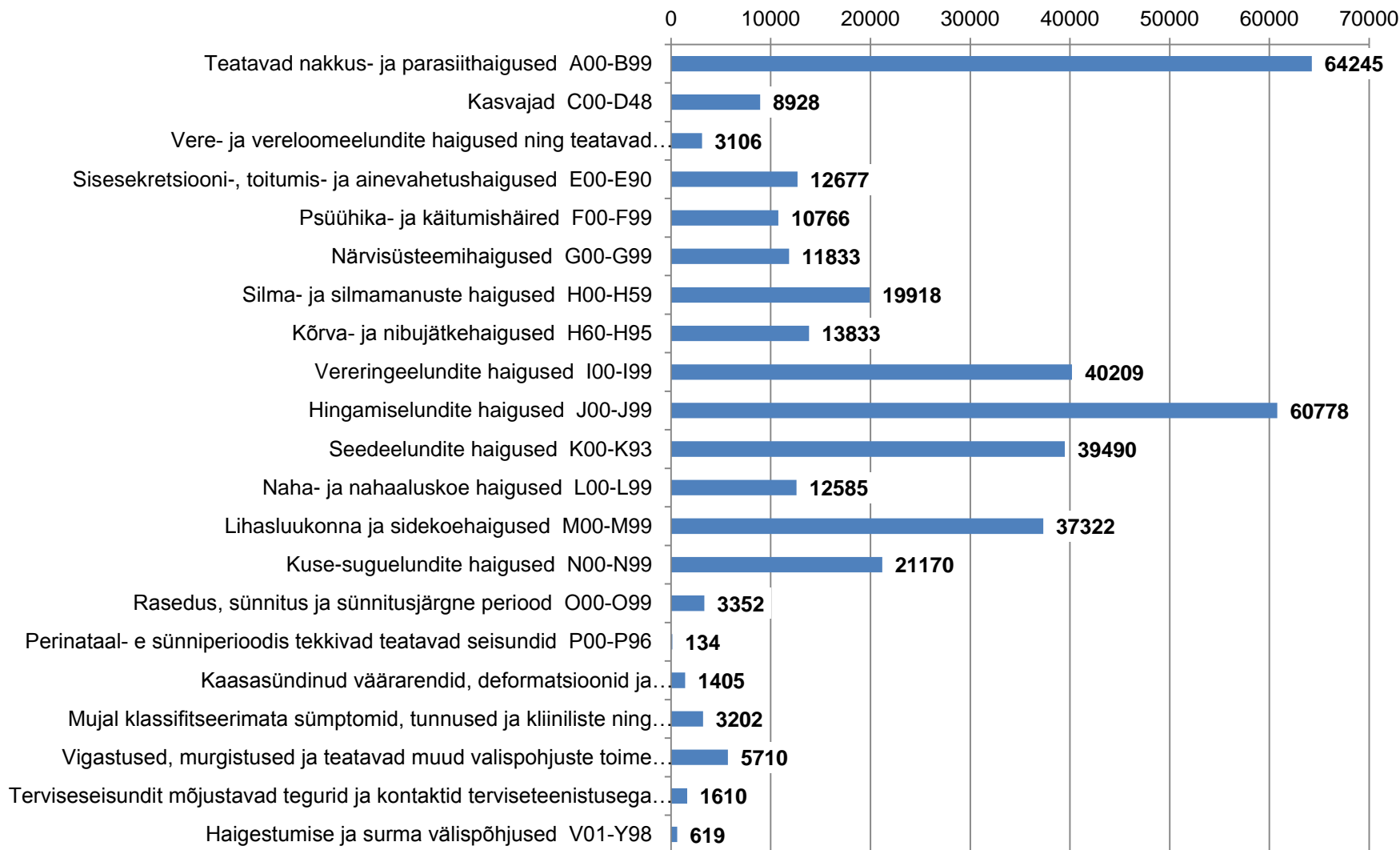
Võrdlus Eesti rahvastikuga (50 155 GD)

TÜ Eesti Geenivaramu

- Alates 01.04.2007 Tartu Ülikooli teadusarendusasutus
- Eesmärgid
 - Koguda teavet Eesti rahvastiku sugupuu andmete, tervisekäitumise ja haiguste kohta
 - Luua andmebaas teaduslikeks uuringuteks
 - Rakendada geeniuuringute tulemused rahva tervise parandamiseks
- Populatsioonipõhise biopanga haldaja

Diagnoositud haigused (50 155 GD)

EGV andmekogu

- 51 515 geenidoonorit (peaaegu 5% rahvastikust)
 - Vanuses 18-103
 - Kaasatud 2002-2010
- Tervise-, sugupuu- ja geeniandmed
 - DNA, plasma, valged vererakud
 - Haigused, tervisekäitumine, isikuandmed
 - Mõningad sugulusseosed
- Teadustöö tulemused
- **Järjepidevalt täpsustuv ja täienev**

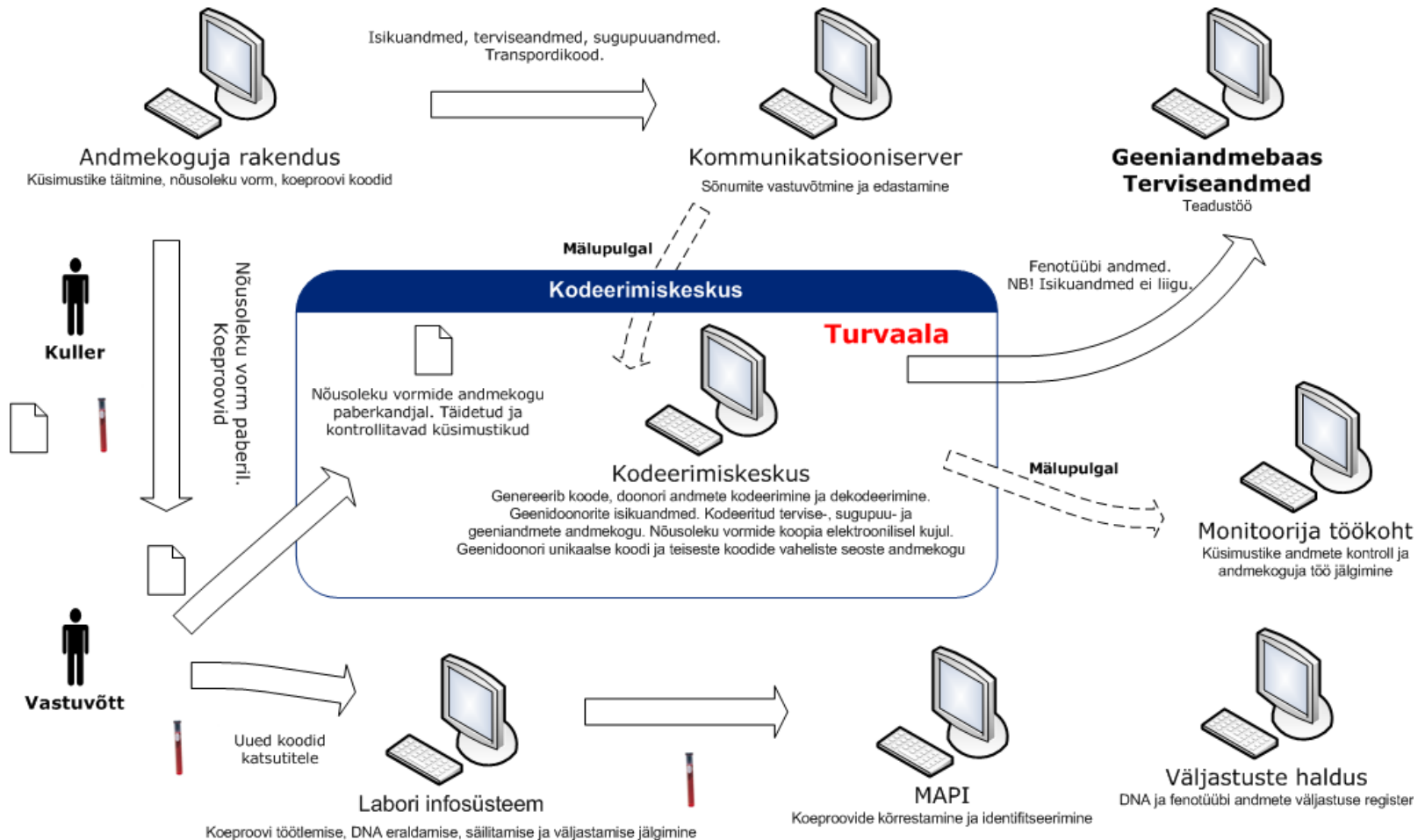

Andmekogu väljakutsed

- Andmed kasutuses vähemalt 30 aastat
 - Andmemudel pidevas täienemises
 - Jätkukogumised – samad küsimused 10 aastat hiljem
 - Andmeid kasutavad IT rakendused muutuvad
 - Rõhuasetused muutuvad
- Väga kõrged konfidentsiaalsusnõuded
 - Isiku-, bioloogilised, tervise- ja väljastusandmed eraldi kodeeritud
 - Seoste täpsus peab olema alati tagatud
- Teadustöö tulemused mitmekülgsed
 - Teaduslikud avastused, artiklid
 - Genotüübid, sekventsids jmt. andmemahukad ja mittestandardised

Turvaline andmetöötlus

Andmete kasutamine

- Tänapäevane fookus GWAS uuringud
 - „Inimese 16.kromosoom juhivad kaaluosutit“
 - „Avastati kroonilise valu geen“
 - ...
- Järgmine fookus fenotüübil, sh tervisekäitumise andmetel
- Seejärel personaalne meditsiin

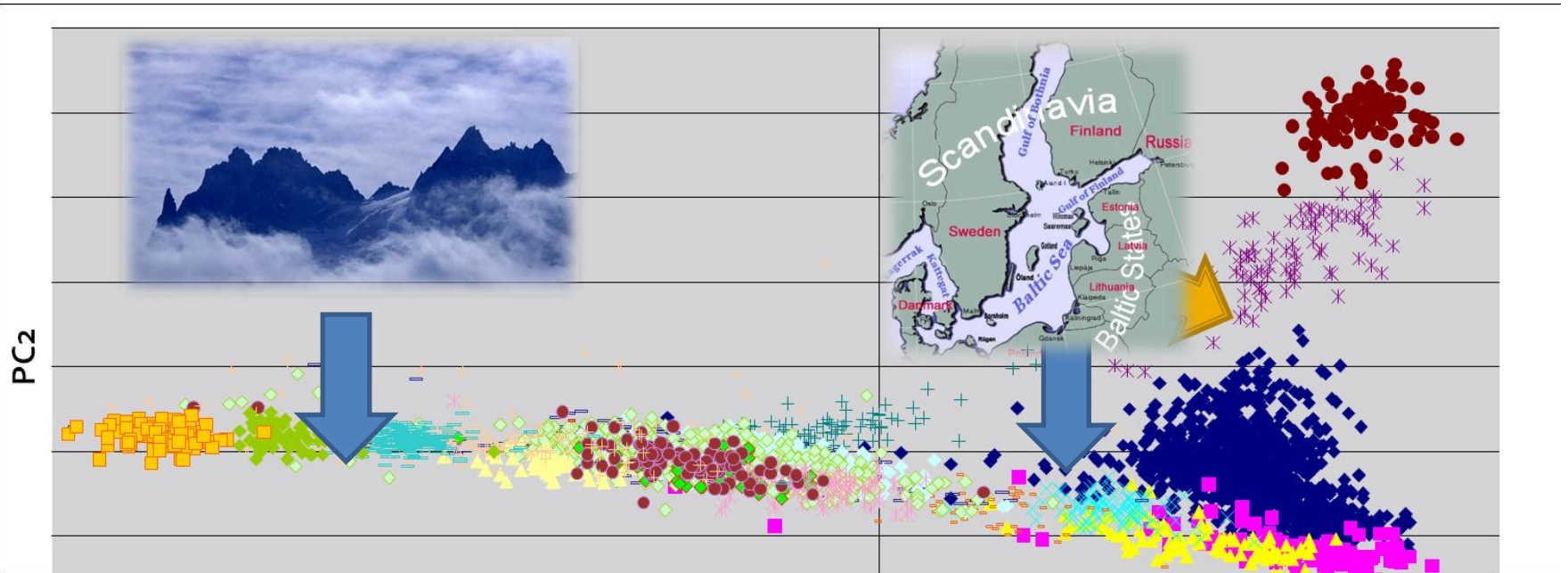
Aktiivne rahvusvaheline koostöö

eesti geenivaramu
tartu ülikool

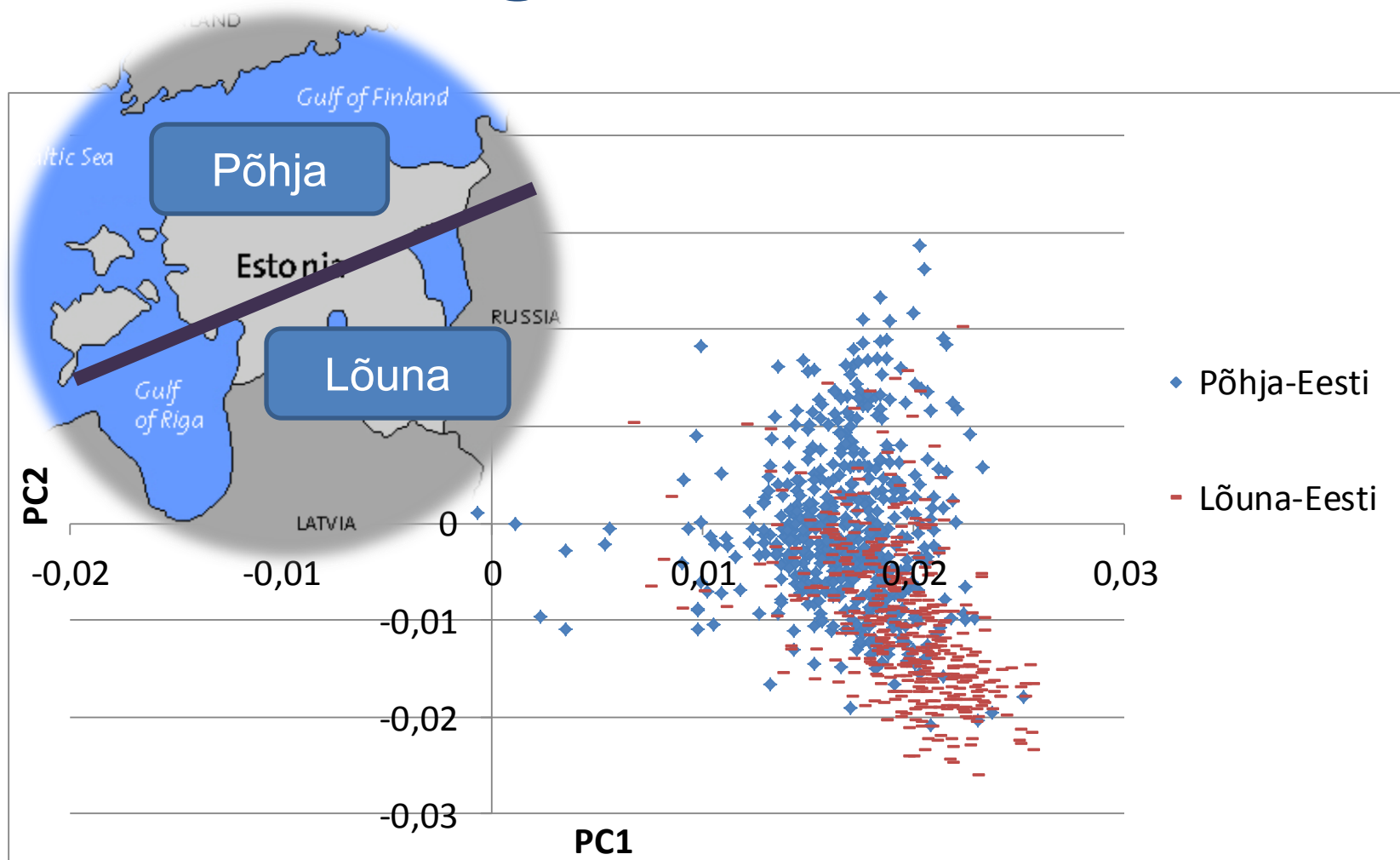

Euroopa geneetiline „kaart“

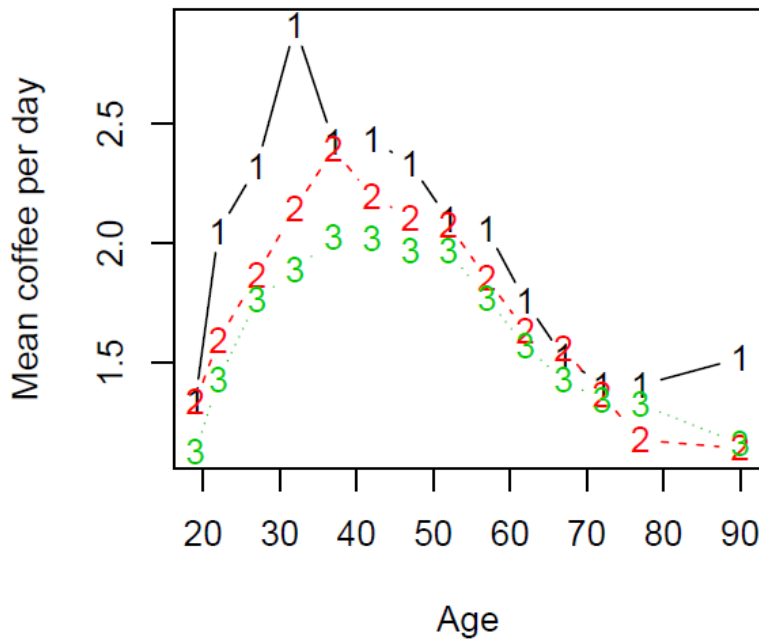
◆ Estonia	■ Latvia	▲ Lithuania	× Russia
× Finland_Helsinki	● Finland_Kuusamo	+ Sweden	- Poland
= KORA (Germany I)	◆ PopGene (Germany II)	◆ Germany III	▲ Bulgaria
◆ Hungary	× Czech	● Austria	+ Switzerland
- France	- Spain	◆ Northern Italy	■ Southern Italy

Eesti geneetiline „kaart“

Näide. Kohvi joomise harjumuse muutumine

Males

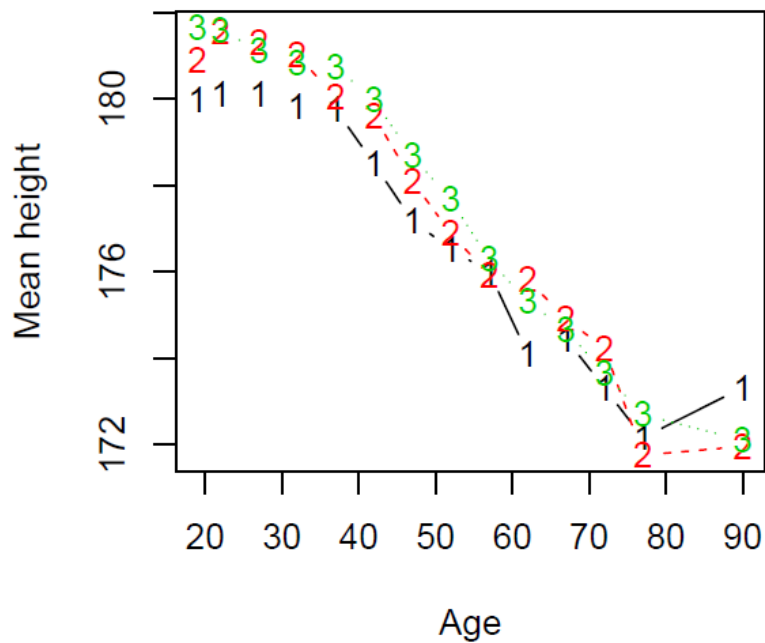
Females

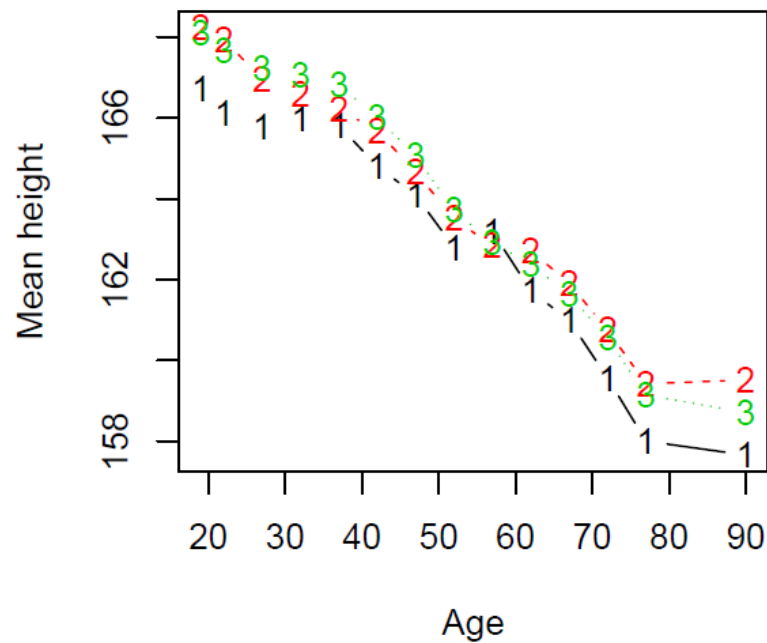
1: 2002-2005; 2: 2007-2008; 3: 2009-2010

Näide. Pikkuse muutumine

Males

Females

1: 2002-2005; 2: 2007-2008; 3: 2009-2010

Personaalse meditsiini lähtekohti

- Pikk tee veel minna!
 - Tõenduspõhised teadmised üksikisiku geneetiliste mõjurite kohta veel ebapiisavad
- Sihtgrupp patsiendid ja arstid
 - Info inimese tervise edendamiseks ja haiguste raviks peab olema **usaldusväärne** ja lihtsasti tarbitav
 - Tänapäevased ideed – ravimite mõju, haigusriskid, tervist parendavad tegevused
- Sihtgrupp teadlased
 - Teadustöökaks vajalik rikkalik ja täienev fenotüüp

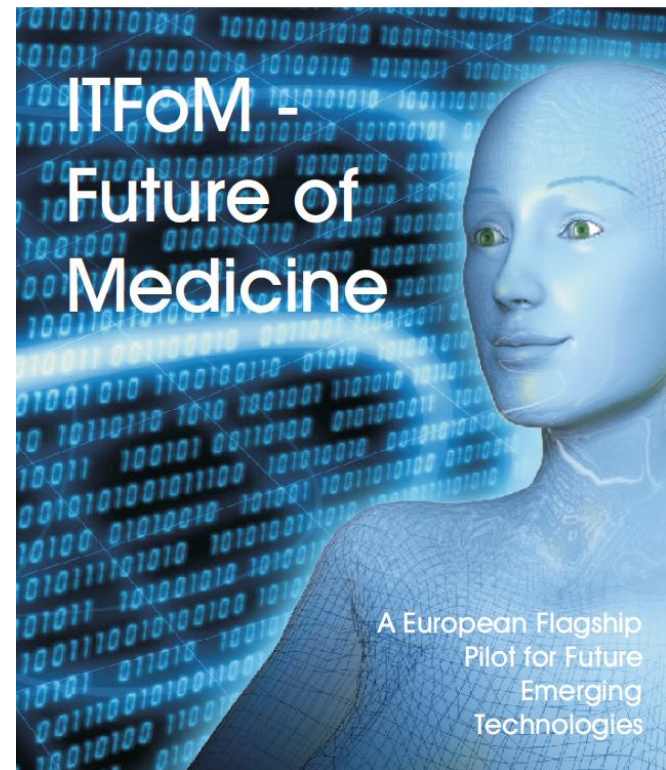
Personaalse meditsiini teel

- Geneetilise seosega ja parandavat tegevust võimaldavad haigused ja seisundid
 - Melanoom
 - Eesnäärme vähk
 - I ja II tüüpi diabeet
 - Luupus
 - Kollatähni ealine taandareng
 - Hemokromatoos
 - Ateroskleroos

Ref: <http://cpmc.coriell.org/Sections/Genes/?SId=10>

Projekt ITFoM

- Üks kuuest Euroopa tuleviku kujundamise suurprojektidest
- 1 miljard eurot, 10 aastat
- Luuakse mudelid tervise, haiguse, ravi ja selle mõju ennustamiseks üksikisiku tasandil
- Eestil võimalus olla esimene tulemuste rakendaja

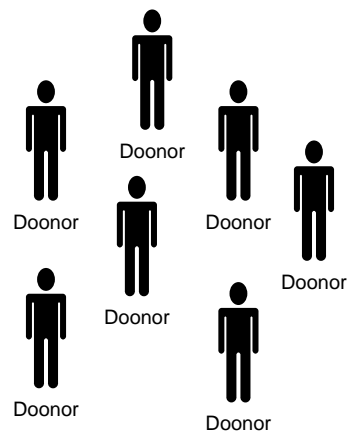

Eesti e-Tervise taristu alused

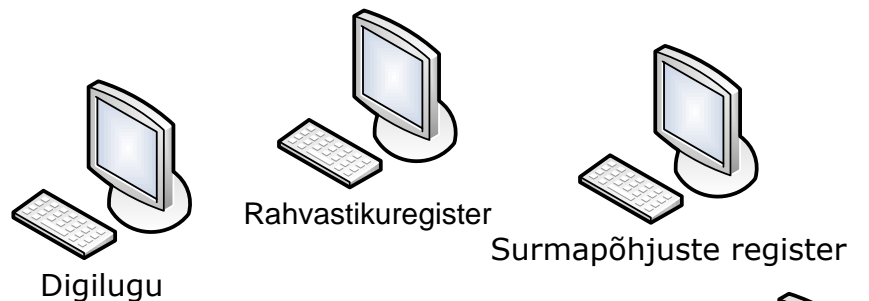
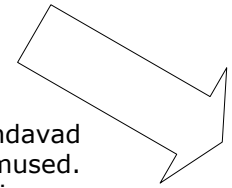
- Tervise infosüsteem (TIS)
 - Meditsiinidokumente 739 907 inimesel (13.10.11)
 - Patsiendiportaal
- X-tee
 - Riiklik infosüsteemide andmevahetuskiht
- ID-kaart
 - Isikutuvastus, digitaalne allkiri ja krüpteerimine
 - Aktiivseid kaarte 1 163 918 (12.10.11)
 - Kaart kohustuslik

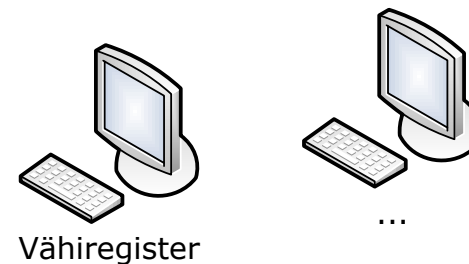
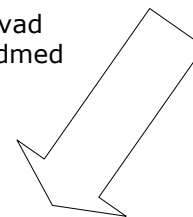
TÜ EGV infosüsteem 2011-2015

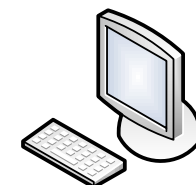
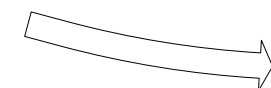
Täiendavad
küsimused.
Ajajoon.

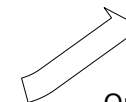
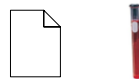
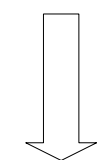
Täiendavad
terviseandmed

Anonüümsed
terviseandmed

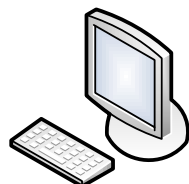
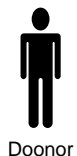
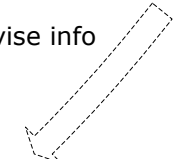

Andmete
väljastamine

Online juurdepääs

Tervise info

Ver. 1.0

Kokkuvõte

- TÜ Eesti Geenivaramu on maailmas populatsioonipõhise biopanganduse eesliinil
 - Rikkalik fenotüüp, suur protsent rahvastikust
- Eestil suur võimalus olla personaalse meditsiini teerajajate hulgas
 - Koostööks sobilik ja asjalik biopank
 - e-Tervise lahendused, sh kanal arsti ja inimeseni
 - Ühiskonna ja inimeste positiivne suhtumine e-teenustesse

Tänan!

Erkki Leego

www.geenivaramu.ee

Erkki.Leego@geenivaramu.ee